

MLECZNOŚĆ OWIEC DŁUGOWEŁNISTYCH PÓŁNOCNEGO REJONU POLSKI

JADWIGA HYŻY

Zakład Hodowli Owiec
Wyższa Szkoła Rolnicza w Olsztynie
Kierownik: *doc. dr A. Martyniak*

Z uwagi na prowadzone obecnie prace nad uszlachetnieniem owiec długowełnistych północnego rejonu Polski wydawało się celowe skontrolowanie ich mleczości.

Nieliczne publikacje z zakresu produkcji mlecznej owiec w Polsce (Chomyszyn i Bieliński, 1953; Leonhard, 1954; Jankowski i Liske, 1952; Domański, 1962 i inni) dotyczą merynosów oraz owiec użytkowanych mlecznie zwyczajowo na terenach podgórze i gór. Jedynie w pracy Kączkowskiego (1929) znajduje się wzmianka, że „...owce pomorskie odznaczały się niegdyś znaczną mleczością...“.

Po pierwszych próbach dojenia owiec długowełnistych północnego rejonu Polski (Hyży, 1956) okazało się, że w okresie 100 dni po odłączeniu jagniąt można uzyskać 25,6 kg mleka. Praca Rak i Sołowianin (1958) potwierdziła te wyniki. Dotychczas jednak nie podjęto badań nad mleczością owiec długowełnistych w całym okresie laktacji. Przyczyną tego nie wydaje się brak zainteresowania tematem, lecz pracochłonność i trudności w wykonywaniu tego rodzaju prac na owcach, które nigdy nie były dojone.

Podjmując temat — za najbardziej słuszną uznano metodę określania mleczości na podstawie przyrostów wagi jagnięcia w czasie ssania matki, przez ważenie jagniąt bezpośrednio przed i po karmieniu można określić ilości pobranego mleka. Ilości te służą za punkt wyjścia do obliczania wydajności dziennych a następnie — całej laktacji. Metoda ta była szeroko stosowana m. in. przez Peirce (1934), Bosman (1944), Wallas (1945), Kovác (1953), Ternowenko (1958).

W omawianym doświadczeniu przeprowadzono w okresie stu dni ssania jagniąt 20 kontroli w pięciodniowych odstępach czasu. Każdy dzień kontrolny zawierał 6 pomiarów w początkowym stadium laktacji, zaś 3 —

w końcowym okresie ssania. Jagnięta tylko w dni kontrolne były oddzielane od matek, w pozostałe 4 dni przebywały w normalnych warunkach razem z matkami. Materiał doświadczalny stanowiło 10 maciorek uszlachetnionych (pomorska $\times$ Texel) w tym: 6 pierwiastek, a 4 wykocone po raz drugi. W następnym roku skontrolowano mleczność 8 maciorek tego typu również w pierwszej i drugiej laktacji, tym razem inną metodą. Zdajano mleko z jednej połowy wymienia przy równoczesnym ssaniu jagnięcia z drugiej połowy i wynik mnożono przez 2. Kontrole przeprowadzano 3 razy dziennie co 2 tygodnie. Maciorki zarówno w pierwszym doświadczeniu jak i w drugim były utrzymywane w normalnych gospodarskich warunkach. Żywienie stosowano według norm Instytutu Zootechniki. Pod koniec drugiego miesiąca laktacji owce wyszły na pastwisko.

Rezultaty przeprowadzonych kontroli przedstawiono w tabeli 1. Wyniki charakteryzują średnią mleczność owiec długowłnistych północnego rejonu Polski w obu doświadczeniach.

Tabela 1

Mleczność owiec długowłnistych północnego rejonu Polski

The milk production of the longwool sheep of the northern region of Poland

Doświadczenie	Liczba szt.	Okresy	Dni od—do	Wydajność mleka średnio w kg	Wahania od—do
I	10	karmienie jagniąt	1—100	103,95	59,35—152,84
		karmienia jagniąt	1—100	110,92	76,51—164,34
II	8	dojenia	100—190	27,08	13,67—44,53
		w całej laktacji	1—190	137,99	90,18—208,86

Można przyjąć, że w okresie pierwszych 100 dni laktacji orientacyjna mleczność wynosi około 107 kg mleka (w I doświadczeniu — 103,9 kg, w II doświadczeniu — 110,9 kg). W okresie dalszych 3 miesięcy otrzymano dodatkowo 27 kg mleka (II doświadczenie), co potwierdziło kilkuletnie obserwacje nad możliwością użytkowania mlecznego tych owiec. W całym okresie laktacji, trwającym około 6 miesięcy mleczność wyniosła 137,9 kg. Stwierdzono bardzo duże wahania indywidualne w mleczności, mianowicie w pierwszym doświadczeniu najniższa mleczność w okresie ssania równała się 59,3 kg, zaś najwyższa 152,8 kg. Różnica więc między skrajnymi osobnikami wynosi aż 93,5 kg. Ten ogromny rozrzut powtarza się we wszystkich kilkuletnich obserwacjach.

Dzienna wydajność w pierwszych dniach laktacji szybko wzrastała i osiągała swe maksimum 4 do 8 dnia po wykocie. Następnie spadała aby znów w drugim i trzecim tygodniu osiągnąć szczyt. W tym czasie średnia dzienna wydajność wynosiła 1,5 kg mleka, a u niektórych maciorek nawet przekraczała 2 kg. Po upływie miesiąca mleczność spadała, często dość

znacznie i podnosiła się dopiero pod koniec drugiego miesiąca po wyjściu owiec na pastwisko.

Porównując mleczność owcy długowłnistej północnego rejonu Polski z mlecznością innych owiec wydaje się, że dorównuje ona nie tylko rasom krajowym ale nawet niektórym rasom typu mlecznego Francji, Italii, Bałkanów i Grecji (B o y a z o g l u, 1963).

Biorąc pod uwagę jak wielkie znaczenie ma mleko matki dla rozwoju jagnięcia i jak poważną rolę może odegrać w jakościowym doskonaleniu owiec, powinno się przy selekcji zwrócić baczną uwagę na maciorki o wysokiej wydajności mlecznej.

МОЛОЧНАЯ ПРОДУКТИВНОСТЬ ДЛИННОШЕРСТНЫХ ОВЕЦ СЕВЕРНОГО РАЙОНА ПОЛЬШИ

Резюме

Контролировалась молочная продуктивность длинношерстных овец северного района Польши. В первом году наблюдению подлегал прирост живого веса ягнят в 100-дневный подсосный период, а в следующем году сдаивали молоко одной половины вымени, а другую половину сосал ягненок. Ориентировочно в принятый 100-дневный период подсосного кормления ягненка удой составил 107 кг молока, а за весь период лактации 137,9 кг. Установлено, что существует большая индивидуальная изменчивость в молочной продуктивности исследуемой группы овец (59,3—152,8 кг молока).

MILK YIELD OF LONGWOOL SHEEP FROM NORTHERN PART OF POLAND

Summary

In this work milk yield of longwool sheep from northern part of Poland was investigated.

In the first year of these studies the weight gains of lambs in 100 days — suckling time were used as control method of milk yield of ewes, and in the second year of these investigations the milk yield was determined by stripping one half of the udder in the same time when the lamb sucked the second half. It was stated that the milk yield in the time of 100 days suckling was 107 kg of milk and in the time of the whole lactation period 137,9 kg.

These investigations showed great individual differences in milk yield of the ewes (59,3—152,8).

STRESZCZENIE

Badano mleczność owiec długowłnistych północnego rejonu Polski. Metodę kontroli oparto w jednym roku na pomiarze przyrostu ciężaru jagniąt przed i po ssaniu, zaś w następnym roku — na zdajaniu jednej połowy wymienia przy równoczesnym ssaniu jagnięcia z drugiej. Orientacyjna mleczność w przyjętym 100-dniowym okresie karmienia jagniąt wyniosła około 107 kg mleka, a w ciągu całej laktacji 137,9 kg. Stwierdzono bardzo duże różnice indywidualne w mleczności macierek (59,3 kg do 152,8 kg mleka).